6 m gylio įduba užpelkėjusiu dugnu. Kalva 3 ha dydžio. Piliavietė apaugusi medžiais. Ji žvalgyta 1968, 1970 ir 1975 m.

Žvalgomieji tyrinėjimai vykdyti pylimo Š dalyje. Ši pylimo dalis apardyta, 6–7 dešimtmečiuose čia įrengus įvažiavimą į piliakalnį. 1992 m. parengtas piliavietės sutvarkymo projektas – norima atkurti pirminę pylimo formą. Prieš vykdant darbus, atlikti žvalgomieji tyrinėjimai.

Įvažiavimo vietoje ištirtas 40 m² dydžio plotas. Į tiriamą plotą įeina R ir V pylimo pjūviai. Ištirtame plote aptikta 6 pavieniai akmenys, žvirgždo, XX a. buitinių šiukšlių. Pylimas supiltas iš natūralaus čia esančio grunto, įtvirtinimų nepastebėta. Pylimo V sienelės Š dalyje pasitaikė stambesnių 25x25 cm, 30x20 cm, 40x45 cm ir panašaus dydžio akmenų. Akmenys sukloti (ar suvirtę) ant nejudinto grunto. Tokių pačių akmenų privirtę ir į pylimo Š šlaitą. Šie akmenys gali būti likę iš pylimo Š dalies įtvirtinimų.

Žvalgomųjų tyrinėjimų metu radinių nerasta. Pylimo chronologija nenustatyta.

Saulė Urbanavičienė

Archeological survey on Upytė castle site, 1997

In 1997 LIH carried out a survey on Upytė castle site (Panevėžys district). In the northern part of a destroyed rampart an area of 40 m² was examined. No findings were observed, the dating of the castle remains problematic.

Gintautas Zabiela

Ruklos piliakalnio tyrinėjimai 1997 metais

Ruklos piliakalnis (Jonavos raj., Rukos s-ja) iki pat pastarojo laiko archeologams buvo mažai žinomas. Pagrindinės to priežastys yra gana vėlyvas jo suradimas bei dideli piliakalniuko suardymai. Jie ir paskatino šio piliakalnio tyrinėjimus. 1997 m. piliakalnį pagal KVAD finansuojamą ardomų archeologijos vertybių tyrimų programą tyrinėjo LII.

Ruklos piliakalnis, vadinamas Koplyčkalniu, yra 120 m į P nuo Neries upės kairiojo kranto, 30 m į P nuo kelio Gegužinė–Jonava, Ruklos gyvenvietės Š dalyje, bevardžio upeliuko kairiajame krante. Jis įrengtas Neries kairiojo kranto aukštumos 13 m aukščio kyšulyje, pailgame PV–ŠR kryptimi. Pylimo absoliutus aukštis virš jūros lygio yra 62,87 m. Aikštelė trikampė, 8 m ilgio ŠR–PV kryptimi, 6 m pločio PV pusėje, kiek nuolaidėjanti į ŠR pusę. PV aikštelės pakraštyje supiltas 3 m aukščio, 10 m ilgio, 13 m pločio ties pagrindu, 7 m pločio plokščiu viršumi, 2 m aukščio nuo aikštelės bei tokio pat aukščio iš išorės pylimas. Už pylimo į PV tarsi būta dabar jau užslinkusio apie 5 m pločio, iki 0,3 m gylio griovio liekanų. Piliakalnis labai sužalotas Tarybinės armijos kariškių, kurie jo aikštelės viduryje apie aštuntąjį dešimtmetį iškasė maždaug 0,8 m gylio ovalią 6,5x4 m dydžio duobę, o pylimo centre – keturkampę 7,5 m ilgio, iki 4,1 m pločio viduryje 1,3 m gylio duobę, čia pastatė mūrinį sandėliuką.

Ruklos piliakalnis pirmą kartą minimas 1935 m. VAK medžiagoje. Jis buvo anksčiau Ruklos dvarui priklausiusioje Karolio Vareikio žemėje. Po to piliakalnis buvo užmirštas ilgiems dešimtmečiams, nes, po Antrojo pasaulinio karo prasiplėtus Gaižiūnų kariniam poligonui, pateko į jo teritoriją ir buvo neprieinamas. 1984 m. Ruklos piliakalnį lokalizavo MMT žvalgomoji ekspedicija Jonavos rajone, vadovaujama A. Merkevičiaus, 1991 m. žvalgė ir aprašė šio straipsnelio autorius. 1995 m. KPC užsakymu buvo pagamintas piliakalnio topografinis planas.

Archeologinių tyrinėjimų metu buvo iškasti trys bendro 74 m^2 dydžio plotai, visiškai ištirtos suardytos piliakalnio dalys. Netaisyklingo trikampio formos (bendro 41,5 m^2 ploto, 8x6 m dydžio) plotas Nr. 1 apėmė visą piliakalnio aikštelę. Išlikusiuose iki 1,4 m gylio duobės nesuardytuose aikštelės pakraščiuose kultūrinio sluoksnio neaptikta. Pati aikštelė yra iki 0,5 m žemiau aplinkos.

Per suardytą piliakalnio pylimo dalį padarytas skersinis pjūvis. Jis 14 m ilgio, 1–2 m pločio. Nustatyta, kad pylimas piltas iš rudo molio per vieną kartą. Bendras supiltinių sluoksnių storis siekė iki 2,4 m, rudo molio – 2 m. Apatinėje dalyje pylimas vietomis piltas iš lengvesnės žemės: smėlio ar priesmėlio, vietomis maišyto su dirvožemiu. Geltono smėlio sluoksnyje, 1,4 m gylyje nuo žemės paviršiaus, rastas vienintelis radinys – raguočio

(?) šonkaulis. Po pylimu išliko iki 10 cm storio tamsiai pilko miškožemio sluoksnis, žymėjęs pirminį žemės paviršių. Pylimo viršuje stovėjo stulpinės konstrukcijos statinys, kurį čia buvus byloja į įžemį įkasta ir apiplūkta 23 cm skersmens, 35 cm gylio nuo įžemio paviršiaus stulpavietė ir siekė 2,3 m gylį.

8x1 m dydžio plotas Nr. 3 ištirtas piliakalnio pylimo išorinėje pusėje siekiant aptikti čia gynybinį griovį. Nustatyta, kad tikrojo gynybinio griovio čia nebūta, tebuvo 5 m pločio iki 0,5 m gylio įduba, iš kurios imtos žemės pylimui.

Moksliniu požiūriu gana išsamūs Ruklos piliakalnio tyrinėjimai leido nustatyti šio miniatiūrinio piliakalnio paskirtį bei apytikslę chronologiją. Ruklos piliakalnis įrengtas vienukart iki tol negyvenamoje vietoje. Svarbiausias jo elementas buvo plokščias pylimas, kuriam žemės imtos iš aplinkos, taip pat ir iš aikštelės. Piliakalnis įrengtas strategiškai svarbioje vietoje ties staigiu Neries posūkiu iš V į Š. Sprendžiant iš tyrinėjimo rezultatų bei topografinės piliakalnio padėties, piliakalnio pylime bus stovėjęs stulpinės konstrukcijos stebėjimo bokštas. Pylimas buvo savotiškas tokio, matyt, gana aukšto statinio pamatas. Piliakalnio išorinė išvaizda bei vietovės istorinė situacija byloja, kad piliakalnis įrengtas ir stebėjimo bokštas pastatytas greičiausiai XIV a. viduryje, kai Paneriais labai suintensyvėjo kryžiuočių puolimai. Panašaus pobūdžio bei paskirties yra Žvalgakalniu vadinamas Kernavės penktasis piliakalnis, tyrinėtas 1989 m. (žr. *ATL 1988 ir 1989 metais,* V. 1990, p. 195–196). Vėliau žmonių žodinėje tradicijoje medinis stebėjimo bokštas pavirto koplyčia, o pats piliakalnis – Koplyčkalniu.

Gintautas Zabiela

Excavation of Rukla hill-fort, 1997

In 1997 in the destroyed by the Soviet Army Rukla hill-fort (Jonava district) LIH examined a total area of 74 m². The research covered the entire levelled summit, a rampart across it as well as a supposed ditch. It was established that the rampart had been piled from a solid mass of clay; in the 14th century there stood a wooden observation post.